

розвиток земської медицини в Україні, В. В. Погорілова (Одеса) — про становлення українського лікарського товариства в Одесі.

Проблема української державності — категорія нашої сучасної політичної дійсності, категорія політичного і патріотичного виховання молоді. Конференція показала, що як в плані історичних традицій, так і з точки зору розробки конкретних рекомендацій вивчення державотворчого досвіду в Україні необхідно продовжувати.

О. Г. БАЖАН (Київ)

II з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців

"Мало любити свій рідний край, його треба ще й знати". Ці слова поета-громадянина М. Т. Рильського стали своєрідним епіграфом II Всеукраїнського з'їзду краєзнавців, який відбувся у Києві 25 грудня 1996 р. В його роботі, незважаючи на численні труднощі, взяли участь близько 150 делегатів з усіх областей України, представники краєзнавчих організацій Києва.

З теплим привітанням звернувся до учасників з'їзду Президент України Л. Д. К у ч м а. В ньому, зокрема, зазначалося, що краєзнавчий рух, який сьогодні переживає справжнє піднесення, відіграє важливу роль в процесі національного і культурного відродження України, відтворенні маловідомих сторінок в історії українського народу, залученні до активної творчої праці сотень тисяч наших співвітчизників. Особливу увагу громадськості нашої держави, відзначив Л. Д. Кучма, привернули програми Спілки по дослідженню історії міст і сіл, виявленню та увічненню пам'ятних місць, пов'язаних з історією українського козацтва, написанням багатотомної науково-документальної серії книг "Реабілітовані історією" та ін.

Від імені уряду України делегатів з'їзду тепло привітав заступник Голови Кабінету Міністрів України, акад. НАН України І. Ф. К у р а с. Без краєзнавства, наголосив він у своїй промові, практично неможливо уявити собі виховання національної самосвідомості, самоповаги, нерезально говорити про розвиток історичної науки, музеєзнавства, належний рівень збереження історико-культурної спадщини.

Згадані функції краєзнавства дістали своє відображення у виступі віцепрезидента НАН України, голови Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, акад. НАН України П. П. Т о л о ч к а. Останній також звернув увагу на необхідність об'єднання зусиль всіх громадських організацій в розв'язанні важливих проблем піднесення національної культури, написання повного і об'єктивного літопису нашої держави.

Шляхи подальшого співробітництва між організаціями Всеукраїнської спілки краєзнавців і культурно-просвітницькими установами проаналізував у своєму виступі заступник міністра культури України, канд. іст. наук Л. М. Н о в о х а т ь к о. Користуючись нагодою, за дорученням колеги він вручив групі краєзнавців відзнаки Міністерства культури.

Певні підсумки співпраці Всеукраїнської спілки краєзнавців та Національної комісії по поверненню культурних цінностей при Кабінеті Міністрів України підбив її голова, канд. іст. наук О. К. Ф е д о р у к. Він також акцентував увагу на цілій низці питань, які потребують свого

нагального вирішення. Йшлося про збереження унікальних паркових комплексів, архітектурних пам'яток тощо.

На необхідності активізації наукових форм краєзнавства зупинився у своєму виступі директор Інституту історії України НАН України, акад. НАН України В. А. С м о л і й . Дослідження рідного краю, підкреслив він, дає тисячам краєзнавців відчуття особистої причетності до історичного процесу, підвищує їх освітній і культурний рівень, сприяє формуванню такого непересічного явища, як громадський сектор історичної науки.

Із звітною доповіддю правління Всеукраїнської спілки краєзнавців виступив її голова — радник Президента України з питань історико-культурної спадщини, акад. НАН України П. Т. Т р о н ь к о . Важливим здобутком за звітний період, відзначив він, стало створення стрункої і розгалуженої організаційної структури Всеукраїнської спілки краєзнавців. Її відділення сьогодні працюють практично в усіх областях України. Причому, як правило, обласні краєзнавчі осередки очолюють знані і авторитетні в державі вчені, громадські діячі. Серед них — доктори іст. наук Є. М. С к л я р е н к о (Київська область), В. Є. Л о б у р е ц ь (Полтавська область), П. М. Т р и г у б (Миколаївська область), В. В. Г р а б о в е ц ь к и й (Івано-Франківська область), Ф. Г. Т у р ч е н к о (Запорізька область), Г. К. Ш в и д ь к о (Дніпропетровська область), Р. Д. Л я х (Донецька область), доктор техн. наук І. Ю. С а р а т о в (Харківська область), кандидати іст. наук В. Ф. Р е п р и н ц е в (Київ), В. П. В а щ е н к о (Одеська область), Г. В. Б о н д а р е н к о (Волинська область), канд. географ. наук В. Ю. К о с т р и ц я (Житомирська область) та ін.

Зусиллями ентузіастів протягом останніх років в Україні відновлено видання журналу "Краєзнавство", невиправдано припиненого в першій половині 30-х рр., ряду регіональних часописів і збірників. Активну видавничу діяльність здійснюють Черкаська, Одеська, Донецька, Хмельницька області, Артемівська, Дунаसेвецька районні організації.

Координації роботи краєзнавчих осередків належним чином сприяють всеукраїнські та регіональні конференції. Починаючи з 1980 р. при підтримці Національної академії наук в Україні проведено I—VII Всеукраїнські конференції з історичного краєзнавства, десятки регіональних конференцій. Останні стали регулярними в Полтавській, Хмельницькій, Сумській, Івано-Франківській, Тернопільській та інших областях.

Спираючись на пропозиції з місць, правління Всеукраїнської спілки краєзнавців розробило ряд національних програм, привернуло до їх реалізації увагу широкої громадськості. Належного резонансу як в Україні, так і далеко за її межами дістали програми дослідження історії українських сіл, які в силу різних причин зникли з карти нашої держави, створення Національного пантеону пам'яті — переложення політичних, державних і культурних діячів України, що опинилися далеко від Батьківщини, тощо. Організації Спілки виступили також ініціатором Державної програми підготовки науково-документальної серії книг "Реабілітовані історією", покликаної увічнити пам'ять мільйонів наших співвітчизників, що стали жертвами політичних репресій. Важлива увага в доповіді голови правління Всеукраїнської спілки краєзнавців приділялась участі дослідників рідного краю у виконанні розгорнутої програми відтворення видатних пам'яток історії та культури згідно з Указом Президента України.

Акад. НАН України П. Т. Т р о н ь к о зупинився також на актуальних питаннях подальшого розвитку шкільного і вузівського краєзнавства, музеєзнавства, наголосив на необхідності підготовки підручників і посібників, методичних рекомендацій, наочних посібників, картографічних матеріалів тощо.

В обговоренні доповіді правління ВСК виступили П. І. Арсенич (Івано-Франківськ), Л. Л. Макаренко (Київ), В. С. Прокопчук (м. Дунаївці Хмельницької області), Р. Д. Лях (Донецьк), В. Ю. Костриця (Житомир), І. Г. Пащук (Рівне), Н. І. Булаєвська (Київ) та ін.

З'їзд обрав правління Всеукраїнської спілки краєзнавців. Головою Спілки було знову обрано акад. П. Т. Тронька, заступниками — В. Б. Врублевську, Ю. З. Данилюка, О. П. Реснта.

Т. М. СИДОРЧУК (Львів)

Міжнародна конференція в Празі, присвячена 75-річчю Українського вільного університету

1996 рік — рік 75-літнього ювілею такого унікального явища в історії української науки і культури, як Український вільний університет. Він заснований в 1921 р. у Відні. В тому ж році був перенесений до Праги, де розгорнув плідну викладацьку та дослідницьку діяльність. Саме гостинна Прага 28—30 листопада 1996 р. стала місцем проведення урочистої конференції, присвяченої 75-літтю Українського вільного університету. Проведення конференції стало можливим завдяки її організаторам: Слов'янській бібліотеці при Національній бібліотеці Чеської Республіки, Слов'янському інституту Академії наук Чеської Республіки в співпраці з Фондацією Українського вільного університету в США, Українським вільним університетом у Мюнхені, Чеською Асоціацією українців та посольством України в Чеській Республіці.

Святково-піднесеному настрою конференції надало вже її відкриття в стародавньому Климентинумі — колишніх приміщеннях Кардового університету, де знайшов собі притулок і Український вільний університет. Конференцію розпочала вступним привітальним словом директор Слов'янської бібліотеки М. Клімова. Конференція здійснювалася під егідою Академії наук Чеської Республіки і ректора Кардового університету. До речі, напередодні відкриття конференції групу її учасників прийняв президент АН Чеської Республіки, який підкреслив внесок українських вчених-професорів УВУ у розвиток українсько-чеських наукових зв'язків і висловив сподівання на поглиблення співробітництва науковців Чехії та України на сучасному етапі. В ході зустрічі ці думки дістали предметний розвиток у виступах президента НТШ в США проф. Л. Рудницького, проректора УВУ у Мюнхені проф. З. Соколюка, президента Управи Шкільної Ради Управління шкіл українознавства в США проф. Є. Федоренка, директора Слов'янського інституту АН ЧР проф. А. Мештяна, зав. відділом Інституту історії України НАН України проф. С. Віднянського, відомого чеського українознавця, нині — посла Чеської Республіки у Греції проф. І. Марваната наукового співробітника Слов'янського інституту АН ЧР Р. Шишковой, яка, зокрема, навела конкретний приклад плідної співпраці — видання другого тому українсько-чеського словника, презентація якого відбулася на відкритті конференції.

Зі словами подяки організаторам конференції і визначенням вагомості ролі Українського вільного університету в українській культурі виступив Надзвичайний і Повноважний посол України в Чеській Республіці